

2. *Викторский С.И.* Русский уголовный процесс: Учеб. пособие. – М., 1997.
3. *Карпенко М.О.* Процесуальний порядок обрання запобіжного заходу, не пов'язаного із взяттям під варту, відносно неповнолітнього підозрюваного (обвинуваченого) // Роль захисника у досудовому слідстві при обранні запобіжних заходів, не пов'язаних із взяттям під варту: Матер. міжнар. наук. практ. конференції / Редкол.: В.В. Сташис (голов. ред.) та ін. – Х. – К., 2006. – С. 122-124.
4. *Макаренко И.* К вопросу о применении меры пресечения в отношении несовершеннолетних // Уголовное право: Науч.-практ. журнал. – 2007. – № 2. – С. 85-88.
5. *Мельник Р.І.* Процедурні питання, що постають у кримінальному судочинстві України під час застосування запобіжних заходів, пов'язаних з обмеженням права особи на свободу та особисту недоторканність // Проблеми правознавства та правоохоронної діяльності. – 2005. – № 3. – С. 262-271.
6. *Чухраев Д.А.* Эффективность мер пресечения, избираемых с участием третьих лиц, понятие, критерии оценки // Криміналістичні та процесуальні проблеми, що виникають під час проведення слідчих дій: Матеріали міжнар. наук.-практ. конф. – Донецьк, 2004. – С. 294-298.
7. *Захарко А.В.* Неізоляційні запобіжні заходи в кримінальному процесі України: Дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.09. – Д., 2010.
8. Кримінальний процесуальний кодекс України. Закон України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України у зв'язку з прийняттям Кримінального процесуального кодексу України». – Х., 2012.
9. Великий тлумачний словник сучасної української мови / Уклад. і голов. ред. В.Т. Бусел. – К.; Ірпінь, 2003.
10. Кримінально-процесуальний кодекс України. – Х., 2011.
11. Стандартные минимальные правила Организации Объединенных Наций в отношении мер, не связанных с тюремным заключением (Токийские правила): Приняты резолюцией Генеральной Ассамблеи ООН № 45/110 от 14 декабря 1990 г. // Международные акты о правах человека: Сб. документов. – М., 2000.

Надійшла до редакції 03.09.2012

О.М. Кравченко

кандидат юридичних наук, доцент

О.В. Шамара

кандидат юридичних наук,

старший науковий співробітник

(Національна академія СБУ)

МІЖНАРОДНО-ПРАВОВИЙ ДОСВІД ПРОТИДІЇ ОРГАНІЗОВАНИЙ ЗЛОЧИННОСТІ НА ПРИКЛАДІ ДЕЯКИХ ЄВРОПЕЙСЬКИХ КРАЇН

Стаття присвячена дослідженню нормативно-правової бази протидії організованій злочинності у сфері торгівлі людьми та з'ясування основних підходів до обліку організованої злочинності в окремих країнах Європи.

Ключові слова: *торгівля людьми, організована злочинність.*

Статья посвящена исследованию нормативно-правовой базы противодействия организованной преступности в сфере торговли людьми и выяснению основных подходов в учете организованной преступности в отдельных Европейских странах.

Ключевые слова: *торговля людьми, организованная преступность.*

The article is devoted to research legislative base to straggle organized crime in the field of slavery trade and identified main points to check in organized crime in some European countries.

Keywords: *trading in people, organized crime.*

Постановка проблеми. На сьогодні проблема протидії торгівлі людьми стала надзвичайно актуальною для нашої держави. Україна, як і більшість країн Центрально-Східної Європи, вже має досить тривалий сумний досвід втрати значної кількості жінок і дівчат, вивезених з її території за кордон, де вони стають жертвами різноманітних методів та форм експлуатації, найпоширенішою з яких є примушення до заняття проституцією.

Наша держава – це країна, з якої, як правило, здійснюється експорт жінок на світові ринки інтимного бізнесу – в Туреччину, Італію, Польщу, Іспанію, Німеччину, країни колишньої Югославії, Угорщину, Чехію, Грецію, Російську Федерацію, Об'єднані Арабські Емірати, Ізраїль, Сполучені Штати Америки та інші країни. В міжнародній системі Україна визначена як країна – постачальниця жінок. Саме громадянки України зараз складають значну частину живого «товару» на відкритих і таємних ринках Європи та Азії. Деякі експерти одностайно висловлюються про те, що торгівля людьми є однією з галузей кримінального бізнесу, що розвивається найбільш стрімкими темпами у світі; у цій індустрії домінують добре організовані злочинні угруповання; одержані прибутки йдуть на фінансування інших різновидів злочинної діяльності, в тому числі торгівлі наркотиками та зброєю.

Аналіз публікацій, в яких започатковано розв'язання даної проблеми. Проблема організованої злочинності була предметом досліджень багатьох українських учених. Її висвітлюють у своїх працях Н.О. Гуторова, І.М. Даньшин, О.М. Джужа, О.Ф. Долженков, А.П. Закалюк, А.Ф. Зелінський, О.М. Костенко, А.М. Орлеан, О. Г. Кулик, Б.В. Лизогуб, М.І. Мельник, В.М. Попович, Є.Д. Скулиш, О.Ю. Шостко та інші. Проте в кримінології залишаються недослідженими порівняльно-правові аспекти, зокрема, практики застосування окремих нормативно-правових актів, спрямованих на протидію організованої злочинності в європейських країнах.

Мета статті – дослідити та проаналізувати нормативно-правову базу протидії організованій злочинності у сфері торгівлі людьми та з'ясувати основні підходи до обліку організованої злочинності в окремих країнах Європи.

Виклад основного матеріалу. Зараз найбільш розповсюдженими видами злочинної діяльності в європейських країнах є незаконний обіг наркотичних засобів, торгівля людьми та організація місць розпусти, організація нелегальної міграції, викрадення транспортних засобів, виготовлення підроблених грошей та цінних паперів, легалізація (відмивання) доходів, одержаних злочинним шляхом, торгівля зброєю,

контрабанда, злочини у сфері високих технологій та інтелектуальної власності, а також загальнокримінальні злочини проти власності (крадіжки, грабежі, розбої, шахрайства). Організована злочинність має переважно інтернаціональний характер. Злочинні угруповання стають усе більше різномірними й динамічними, легко адаптуються до сучасних умов, що є виразною тенденцією їх діяльності, зростає рівень їх спеціалізації. До злочинної діяльності залучаються висококласні спеціалісти, фахівці з різних галузей права, економісти, що зумовлює розвиток нових методів злочинної діяльності, до яких не завжди готові органи кримінальної юстиції. Органи правопорядку європейських держав націлені на викриття організованих груп і злочинних організацій, великих за чисельністю (у середньому кількість виявлених учасників злочинних угруповань коливається від 10 до 15 осіб), багатонаціональних за складом, із високим рівнем злочинної спеціалізації [5, с. 14].

Слід зауважити, що організований характер торгівлі людьми, як видається, дуже просто пояснюється. Наприклад, для того, щоб реалізувати свій злочинний намір, винним особам потрібні особливі умови. По-перше, потрібно встановити відповідні зв'язки з покупцями, вирішити питання стосовно документів та переміщення потерпілого за межі України, якщо покупець перебуває за кордоном, домовитись з представниками прикордонних служб та підрозділів про безперешкодний виїзд тощо. А, по-друге, треба безпосередньо зайти реальну жертву, умовити її погодитися на продаж або шляхом застосування обману переконати її в доцільності такого заходу. Це свого роду об'єктивні чинники взаємозалежності торгівлі людьми й організованої злочинності. Але є ще й суб'єктивні, які підштовхують окремих людей до зайняття цим брудним бізнесом, породжують у їх свідомості прагнення купувати та продавати людей. До них насамперед належить бажання легкого та великого заробітку [3, с. 105]. Як правило, торгівля людьми є головним предметом злочинної діяльності великих злочинних угруповань. Переважно це російські, східноєвропейські й азійські синдикати. Хоча існують також інші кримінальні об'єднання, до числа яких належать латиноамериканські, африканські, західноєвропейські мережі [3, с. 105].

Дуже серйозне занепокоєння викликають японські та албанські угруповання, які також мають достатньо коштів і зв'язків для того, щоб займати поважне місце навіть серед таких «монстрів» кримінального світу, як російська та китайська організована злочинність. Японські групи підкорили собі «ринки людей» практично на всіх островах Тихого океану, а також у деяких штатах США. Що стосується албанських банд, то вони переважають у південних регіонах Західної Європи, хоча албанські торговці зустрічаються і на Кавказі. У більшості випадків жертвами заволодівають шляхом обману. Їм обіцяють гарні заробітки, але коли вони прибувають до місця призначення, їх одразу змушують займатися проституцією або використовувати на важких роботах. Крім торгівлі жінками та дітьми процвітає й торгівля чоловіками. Так, слідчим управ-

лінням СБУ Житомирської області розкрито злочин саме про торгівлю чоловіками, які придбавалися для подальшого їх використання у збройних конфліктах у «гарячих точках» під прикриттям працевлаштування за кордоном. У процесі розслідування цього злочину було встановлено, що злочинці за кожного потерпілого отримували дуже великі гроші. Це, до речі, стосується діяльності української мафії, яка, незважаючи на те, що не має такого визнання у світовому злочинному співтоваристві, як, наприклад, російські банди або китайські тріади, поступово здійснює кроки на шляху секс- та порноіндустрії. Організована злочинність, пов'язана з торгівлею людьми, в Україні існує під виглядом комерційних структур, різного роду підприємств та установ, туристичних агенцій, фірм з працевлаштування тощо. Їх представники беруть активну участь у торгівлі людьми (переважно жінками). Зокрема, злочинні угруповання організовують канал з доставки людей на територію певної держави, одержуючи прибуток у вигляді плати за таке ввезення [2, с. 142-143].

Важливими кроками із вдосконалення міжнародного співробітництва у сфері протидії торгівлі людьми стали Міжнародна Конвенція про боротьбу з торгівлею білими рабіннями від 4 травня 1910 р.; Міжнародна Конвенція про Заборону торгівлі жінками й дітьми від 30 грудня 1921 р. з поправками, внесеними Протоколом, затвердженим Генеральною Асамблеєю ООН 20 жовтня 1947 року; Міжнародна Конвенція про заборону торгівлі неповнолітніми жінками від 11 жовтня 1933 р. із змінами, внесеними в неї вищезгаданим Протоколом. Започаткування ефективного міжнародного механізму було закладено у 1949 р. Генеральною Асамблеєю ООН шляхом прийняття Конвенції про боротьбу з торгівлею людьми і експлуатацією проституції третіми особами, яка набрала чинності в Україні 15 лютого 1955 р. Сучасним міжнародно-правовим документом щодо протидії торгівлі людьми є Конвенція ООН проти транснаціональної організованої злочинності та Протокол про попередження і припинення торгівлі людьми, особливо жінками і дітьми, і покарання за неї, що доповнює її. У грудні 2000 р. в м. Палермо (Італія) Україна, спільно з іншими 124 країнами світу, підписала ці міжнародні документи і ратифікувала 4 лютого 2004 р. на сесії Верховної Ради України [3, с. 105].

Правоохоронні органи України зіткнулись зі злочинами, пов'язаними з торгівлею людьми, на початку 90-х років минулого століття. Україна намагається якомога активніше залучатися у процес міжнародного співробітництва у сфері боротьби з торгівлею людьми, а також до загальної боротьби з міжнародною організованою злочинністю. Слід відзначити, що Україна (як на міжнародному, так і на національному рівні) застосовує багатовекторний підхід до проблеми боротьби з торгівлею жінками. Як правило, це проявляється у поєднанні стратегій боротьби з торгівлею жінками як такою, боротьби з нелегальною міграцією та боротьби із міжнародною організованою злочинністю. З метою посилення боротьби з цим видом транснаціональної організованої злочинності у березні 1998 р. Верховна Рада України приймає Закон «Про внесення змін

та доповнень до деяких законодавчих актів України», у зв'язку з чим Кримінальний кодекс України було доповнено статтею, яка передбачала покарання за торгівлю людьми (ст. 124-1 КК України 1960 р.). У квітні 2001 р. Верховна Рада України прийняла Кримінальний Кодекс України, до складу якого увійшла ст. 149 «Торгівля людьми або інша незаконна угода щодо передачі людини». У 2000 р. у структурі Департаменту карного розшуку МВС України та в обласних управліннях внутрішніх справ створено спеціалізовані підрозділи по боротьбі зі злочинами, пов'язаними з торгівлею людьми.

Указом Президента України від 18.02.2002 р. № 143 «Про заходи щодо подальшого зміцнення правопорядку, охорони прав і свобод громадян» визначено, що боротьба з торгівлею людьми є одним із пріоритетних напрямків діяльності правоохоронних органів України.

20.09.2011. Верховна Рада України прийняла Закон «Про протидію торгівлі людьми». Цей Закон визначив організаційно-правові засади протидії торгівлі людьми, гарантуючи гендерну рівність, основні напрями державної політики та засади міжнародного співробітництва у цій сфері, повноваження органів виконавчої влади, порядок встановлення статусу осіб, які постраждали від торгівлі людьми, та порядок надання допомоги таким особам. Окрім цього, розпорядженням Кабінету Міністрів України від 15.02.2012 № 90-р було схвалено Концепцію Державної цільової соціальної програми протидії торгівлі людьми на період до 2015 р.

Для протидії організованій злочинності на міждержавному рівні найбільш важливим документом є Конвенція ООН проти транснаціональної організованої злочинності (Палермська конвенція) [1], до якої приєдналась і Україна. Цей міжнародно-правовий документ гармонізує дефініції різних кримінальних дій. Конвенція приводить законодавство окремих країн до єдиного знаменника, що допомагає краще зрозуміти закон. Дії, що вважаються злочином в одній державі – учасниці Конвенції, розглядаються злочинними в іншій. Цей міжнародний документ заклав підвалини кількох універсальних визначень категорій кримінального права, що стосуються організованої злочинності: членство в організованій злочинній групі, відмивання грошей, корупція. Таким чином, це глобальний інструмент протидії транснаціональній організованій злочинності, метою якого є поглиблення кооперації, як із точки зору європейського контексту, так і стосовно зміцнення європейського простору правозастосовної діяльності для більш ефективної протидії організованій злочинності. У статтях 5, 6, 8, 23 Конвенції передбачено криміналізацію саме тих діянь, які є суттю організованої злочинної діяльності: членство в організованій злочинній групі, відмивання доходів від злочинів, корупція, перешкоджання здійсненню правосуддя [1].

На думку О.Ю. Шорстко, важливим елементом стратегії протидії організованій злочинності є законодавче вирішення і закріплення основних положень, згідно з якими особи, діяння яких містять ознаки організованої

злочинної діяльності, притягаються до кримінальної відповідальності. Від того, наскільки адекватно, зрозуміло й точно відображено відповідні норми в кримінальному кодексі, а також у джерелах інших галузей законодавства, залежить їх правильне застосування, що безпосередньо впливає на ефективність діяльності органів кримінальної юстиції. Так, в юридичній площині декілька країн (зокрема, Австрія, Бельгія, Німеччина) були першими в застосуванні таких положень, як змова (угода) на вчинення злочинів або злочинна асоціація (Франція), що стали кримінально караними. Саме впровадження цих положень допомогло цим країнам успішно зменшити обсяги організованої злочинності [4, с. 118].

Далі пропонуємо докладно розглянути, яким чином в окремих країнах Європи збираються дані щодо проявів організованої злочинності.

Австрія. Обробка даних щодо організованої злочинності проводиться австрійською кримінально-розвідувальною службою – Bundeskriminalamt. Її підрозділом є відділ з аналізу злочинності, статистики і запобігання. Він має такі завдання: збирання, обробка, аналіз даних як для адміністративних цілей (наприклад, для розподілу ресурсів), так і для поліцейського менеджменту (вироблення тактики і стратегії антизлочинної діяльності або оперативної та стратегічної розвідки), підготовка проектів доповідей для парламенту щодо стану злочинності, де окремий розділ присвячено організованій злочинності, підготовка доповіді для щорічного звіту Європолу [6].

Бельгія. Федеральна поліція спільно з Міністерством юстиції відповідає за збирання статистичної інформації щодо проявів організованої злочинності, у тому числі за кількісні та якісні дані, для того щоб надати загальну картину стану організованої злочинності на національному рівні [7]. Якість зібраних даних про організовану злочинність у Бельгії залежить від якості даних, що були зібрані на основі показників, які характеризують ефективність діяльності різноманітних правоохоронних відділів, що розташовані в різних судових районах Бельгії.

Статистичні дані збираються за окремою процедурою. Місцеві правоохоронні органи в разі, коли встановлено, що злочин чи злочинний намір мав місце чи коли дії учасників угруповань можуть бути пов'язані з організованою злочинною діяльністю, заповнюють спеціальну форму, що містить тридцять сторінок.

Зібрані дані зберігаються централізовано в управлінні боротьби з організованою злочинністю Федеральної поліції. Цей спеціальний підрозділ збирає детальну інформацію в агентів, які займаються спеціальними справами. Слід підкреслити, що процес збирання інформації базується не на кваліфікації злочину, а на підставі припущення, яке свідчить, що особа є учасником організованої злочинної групи. Службовець повинен заповнювати окрему форму в кожній справі, у розслідуванні якої він бере участь. Форма складена таким чином, щоб можна було відразу виявити ознаки організованої злочинної діяльності. Вона починається з контрольного переліку, завдяки якому можна без сумніву встановити, чи пов'язані

виконавці правопорушення з організованою злочинністю [6].

Німеччина. У Німеччині з 1992 р. поряд із загальною статистикою злочинності щорічно публікується «Доповідь про стан організованої злочинності». Відповідальним за її підготовку є федеральне відомство кримінальної поліції, яке співпрацює з кримінальною поліцією окремих земель, іншими правоохоронними органами. Усі вони до 1 лютого кожного року надсилають ВКП статистичні відомості відповідно до вимог уніфікованої системи. Відповідальною за збирання й аналіз отриманих даних є федеральна кримінальна поліція. Для збирання відповідних статистичних даних використовують «робоче» визначення поняття «організована злочинність», яке було затверджено в травні 1990 р. Міністерством внутрішніх справ і юстиції. Для віднесення групи до організованої потрібно, щоб злочинна поведінка відповідала загальним характеристикам, які наведені у визначенні, а також хоча б одній спеціальній характеристиці з перелічених у пп. «а»-«в». Статистика ВКА підраховує організовані групи за кількістю розслідуваних кримінальних справ. Сама система збирання даних охоплює два основних компоненти. Перший – доповідь про діяльність групи – складається з кількісних показників, що характеризують розслідувані кримінальні справи. Об'єктом аналізу виступає кримінальна справа. Тут збираються дані щодо видів скоєних злочинів, подається докладна характеристика злочинців, а також інших підозрюваних осіб. Другий компонент спрямований на збирання даних, що допомагають провести аналіз структури функціонування організованої групи, яка і є об'єктом цього аналізу.

Особливістю статистичного обліку цієї країни є те, що ВКП класифікує всі виявлені групи за їх «потенціалом». «Потенціал організованої злочинності» є показником (індексом), спрямованим на фіксацію організаційного, операційного рівня складності й професіоналізму злочинної групи. Індекс містить 50 показників, які спочатку були складені для надання допомоги слідчим. Ці показники визначались на підставі інформації, отриманої від опитування (дослідження) серед аналітиків, які розташовували кожен показник за власною оцінкою його впливу на ідеально типову організовану групу. Ці показники спрямовані на фіксацію організаційного й операційного рівня складності і професіоналізму злочинної групи [4, с. 56-57].

Франція. Відповідальним за збирання статистичної інформації щодо організованої злочинності є відділ міжнародних зв'язків Центрального управління судової поліції (the International Relation Division of the Direction Centrale de la Police Judiciaire). Статистичні дані про кількість зареєстрованих злочинів надаються різними підрозділами французької поліції та жандармерії (службою з інспекції економічних злочинів, службою фінансової інформації та розслідування, службою фінансового розслідування, фінансовими слідчими об'єднаннями, міграційною службою, агенцією з боротьби з наркотичними засобами, митною службою). Відділ обробляє ці дані і готує потім щорічну доповідь Інтерполу та Єв-

рополу [4, с. 62-63].

Процес збирання даних проходить таким чином. Правоохоронний орган, що зареєстрував злочин, вирішує, чи є ознаки організованості у виявленому діянні (діяннях). Відсутня будь-яка інструкція або правила, які б допомагали цьому процесу. Поліцейська корпоративна культура не вважає такі статистичні дані дуже важливим елементом у боротьбі з організованою злочинністю, у той час як фахові знання й навички в розслідуванні цінуються дуже високо. Французька система є комбінацією «фактичного» підходу, за яким аналіз проводиться після скоєння злочину, і неформального методу збирання даних. Ці два елементи підтримують один одного. Також не існує специфічної процедури, яка б стосувалася боротьби з організованою злочинністю. Французька система збирання даних щодо організованої злочинності не ґрунтується на якому-небудь особливому визначенні цього явища. Відсутня єдина методологія збирання даних. Місцеві департаменти поліції, однак, спрямовують звіти-огляди у відділ міжнародних зв'язків центрального управління судової поліції. У свою чергу, управління виокремлює із цих звітів будь-які ознаки, що можуть бути пов'язані з організованою злочинністю.

Проаналізувавши законодавство вищезазначених країн, можна зробити висновок, що у цих країнах переважає тенденція збирання даних щодо злочинів, які є типовими для організованої злочинності, про ті, що пов'язані із суспільно небезпечними діями у сфері обігу наркотичних речовин, із торгівлею людьми, відмиванням брудних грошей тощо. Отже, на практиці превалює прагматичний підхід, за допомогою якого організована злочинна діяльність визначається через найбільш сталу й характерну поведінку.

Окрім цього, слід зазначити, що в Німеччині статистична інформація збирається і структурується за критеріями, які допомагають виявити найбільш небезпечні «моделі» організованої злочинності, а у Франції увага приділяється специфічним показникам або проявам цього явища. Отже, враховуючи вищевикладене, в Україні потрібно провести комплексне дослідження особливостей відображення у статистичній звітності результатів роботи спеціальних суб'єктів протидії організованим злочинності у сфері торгівлі людьми з виявлення та розслідування відповідної злочинної діяльності, а головне – достовірності отриманих статистичних даних.

Бібліографічні посилання

1. Конвенція Організації Об'єднаних Націй проти транснаціональної організованої злочинності [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=995_789&p=1228117189160 723.
2. Наден О.В. Торгівля жінками як кримінально-правова та соціальна проблема сучасності: Монографія. – К., 2004.
3. Бандурка А.М. Противодействие торговле людьми: Учеб. пособие / Под общей ред. акад. АПрНУ А.М. Бандурки. – Х., 2003.
4. Шостко О.В. Теоретичні та прикладні проблеми протидії організованим злочинності в Європейських країнах: Дис. ... д-ра юрид. наук. – Х., 2010.

5. Шостко О.В. Теоретичні та прикладні проблеми протидії організованій злочинності в Європейських країнах: Автореф. дис. ... д-ра юрид. наук: 12.00.08. – Х., 2010.
6. EUSTOC: Developing an EU Statistical apparatus for measuring Organised Crime, assessing its risk and evaluating organised crime policies: Final Report / Ed. by Ernesto U. Savona, C. Lewis, B. Vettori. – Trento, 2005.
7. Measuring Organised Crime in Europe / T. V. Beken [and etc.]; Institute for International Research on Criminal Policy, Gent University. – Gent, 2004.

Надійшла до редакції 04.07.2012

С.В. Обшалов

кандидат юридичних наук, доцент

П.С. Єпринцев

ад'юнкт

(Дніпропетровський державний
університет внутрішніх справ)

УДК 343.985/37

ВИКОРИСТАННЯ ЗНАНЬ ЩОДО ОПЕРАТИВНО-РОЗШУКОВОЇ ХАРАКТЕРИСТИКИ У ПОПЕРЕДЖЕННІ ТА РОЗКРИТТІ ЗЛОЧИНІВ ЕКОНОМІЧНОЇ СПРЯМОВАНОСТІ

Розглянуто питання поняття та змісту оперативно-розшукової характеристики злочинів економічної спрямованості, її співвідношення з іншими існуючими характеристиками, наявність криміналістичної, кримінально-правової, психологічної складової та забезпечення можливості використання зазначених положень у подальшому кримінальному судочинстві.

Ключові слова: *оперативно-розшукова характеристика, зміст, елементи, оперативно-тактичні ситуації, оперативні підрозділи.*

Рассматриваются вопросы понятия и содержания оперативно-розыскной характеристики преступлений экономической направленности, ее соотношения с другими существующими характеристиками, наличие криминалистической, уголовно-правовой, психологической составляющей и возможности использования указанных положений в уголовном судопроизводстве.

Ключевые слова: *оперативно-розыскная характеристика, содержание, элементы, оперативно-тактические ситуации, оперативные подразделения.*

The questions of concept and maintenance of operative-search description of crimes of economic orientation, its correlations, with other existent descriptions, presence of criminalistics, criminal legal, psychological constituent and possibility of the use of the indicated positions in a criminal trial are examined.

Keywords: *operative-search description, maintenance, elements, operative situations, operative subdivisions.*

Постановка проблеми. Вибір обсягу, структури і меж характеристики зумовлюється цілями, завданнями і спрямованістю відповідної наукової галузі. Повною мірою це стосується й оперативно-розшукової ді-